

Máréfalva
Fotó: Balázs Ödön

A pásztorkodásról Máréfalván

Szent György nap táján a fákon megszólalt a kakukk. A füstölt szalonnát csak ezután lehetett megkezdeni. Ha a szalonnát hamarabb megkezdték, akkor megnyüvesedett. A valódi ok az volt, hogy ha hamar enni kezdték, akkor nem maradt nyár végére a tarisznyába belőle.

Április 24. Szent György napja. Ekkor mentek az állatok a legelőre. Szent György napján már reggeliben a cimboraságok vezetői a majossal együtt összegyűltek egy jó nagy udvarban, vagy kertben, ahol összeszedték a sereget. A juhok gazdák reggel megtakarították a juhok körmeit, a bárányok fülét bevágták, meglikasztották, ki-ki a saját füljegyével látta el és adta számba juhait a majornak. A cimborajegyző egy füzetbe beírta, hány fejőjuh, hány meddőt s hány bárányt adott ki a gazda, a major megjegyezte, leírta a füljegyet és Szent Mihálykor eszerint számolt el a gazdákkal.

Máréfalván, mivel a határ igen domboz, bokros, legeltetésre alkalmas, nagy múltja van a juhtenyésztésnek. Vala-

Juhnyáj Máréfalva határában
Fotó: Kovács László Attila

mikor hét cimboraság volt a faluban, és mindenikben körülbelül 300 darab juh volt. Miközben a juhok összegyűltek, a lovas gazdák szekérre rakták a lészákat, a szétszedett esztenát, a rézüstöt, faedényeket, a kutyákat a szekerek után kötték és úgy mentek a legelőig. Ahogy odaértek, felállították az esztenát, felverték a kosarat (karámot), kalibát, vittek egy kevés tűzifát, s mire a pakulárok kiértek a sereggel, a szállás készen állt állatnak s embernek egyaránt.

A majornak és a pásztorember számára nélkülözhetetlen volt a jó éles nyúzóbicska. A bicskára sokszor szükség volt, mert ha a farkas megmocskolta (megharrapta, de nem vitte el) a jószágot, a pásztort kiengedte a vérét, kivette a belét, hogy a gazda a húst tudja elhasználni. A pakulárok májusban fűzfaágából furulyát készítettek. Nyári estéken fejés után a pásztortűz mellett furulyáztak, behallatszott a szép furulyaszó. A bicskát a kirakodóvásárokon árulták. A szép bicskáért sokszor egy bárány árát is odaadta a juhász, mert egy szép bicskát elővenni a lájbizsebből tekintélyt adott a gazdájának.

A juhok őrzésénél legalább négy személyre volt szükség: 1. A major (gazda), akit a cimboraság megfogadott, ő felelt az állatokért, a gazdák kifizetéséért és ő készítette a sajtot. 2. A fejőpakulár, aki a tejelő juhokat legeltette és ő fejté a tejet – ő kapta a legnagyobb bért. 3. A meddűpakulár legeltette a meddő juhokat és berbécseket. 4. Egy fiatal gyermek volt az ügynevezett monyator, aki a bárányokkal járt és fejéskor a kosárhoz terelte a fejős juhokat. Minden fejőjuh után a gazda 1 kg kenyert kellett adjon a majornak, amit túrókenyérnek mondtak, és a monyator részére csekély összeg bocskorpénzt fizettek.

A juhok után valamikor négyféle hasznót húzott a gazda. Mivel hármashatárforgó volt, jól kihasználható volt a ganéhaszon. Minden két darab fejőjuh után volt egy éj ganézás. Minden éj után a kosarat el kellett fordítani, hogy megganézódjanak a nyomáshatárban lévő szántóföldek. Amikor nekünk ganéztak, reggel édesapámmal mentünk kosárfordítani. Édesanyám korán főzött füstölt hússal egy fazék levest, kantáros fazékba öntötte és úgy vittük az esztenára. Miután elfordítottuk a kosarat, a jó öreg major, M. Gyuri bácsi béoltotta a tejet, megcsinálta a sajtot, lefőzte az ordát, leakasztotta a korondi csiprokat a szegről, megtöltötte friss kukercával s mi jó étvágygal megettük. A kantáros fazakat is megtöltötte kukercával, cserébe a levesért, és azt hazavittük.

A juhok után a sajt és orda volt a másik haszon, amit a major nyáron adott aszerint, hogy hány kilóért volt megfogadva. A hús, amit a bárányokból kaptunk, jó volt a családnak. Húsvétra, cséplésre, kaláka alkalmával nyáron gyakran került a lábosba a juh- vagy bárányhús. A juhok gyapját és bőrét is jól felhasználtuk. Az érelt juhbőrből készültek a meleg férfi- és női bundák. Az újszülött báránybőrből az értékes sapkák. A szép bundasapka a falusi ember fején felért egy ékszerrel. A lányok szeme is megakadt a szép sapkán. A sapka viselése elárulta a férfiak emberi hovátartozását. A rosszin-

dulatú ember a sapkát behúzta a szemére, az ilyen embertől jó volt tartózkodni. A gögös, magát mutogató ember félrevágta a sapkáját. Az átlag jó szándékú ember a sapkát egyenesen, kissé homlokára húzva viselte s a szembejövőknek tisztelettel megemelte.

A gyapjat nyáron a patakban jól megmostuk. Keményfalván megfésültettük, megfontuk, megszóttuk és Lövétén megványoltattuk. Így készült a posztó. A faluban volt két szabó, Gábor Lázár és Gábor Ágoston, akik megvarrták a posztóujjasokat, harisnyákat, lájbit és olyan pampót a gyermekek lábára, hogy még vasárnap is benne jártunk. A tarisnyát és gyapjú átalvetőt kézzel varrtuk meg. A fehér fonalat megfestettük, s ebből szőttük a hímes ágyterítőt és a városba járó átalvetőt („székely retikült”). Télen a lányok szvettert, zoknit és karmantyút köttek gyapjúfonalból. A karmantyú kézfejre gombolható csuklóvédő és melegítő volt a férfiak számára. A durvára font szálas gyapjúból (durgából) szőttük a csergét, amit Lövétén különös módszerrel tíz-tizenöt centiméteres vastagra ványoltak. Ez volt a legmelegebb takaró az ágyban s télen a székérülésre is ezt tették melegítőnek. Ha egy gazdaságban volt legalább tíz juh, az eltartotta a családot túróval, nyáron hússal és téli ruházattal. A túró téli fadézsába tettük, ahol egy kicsit megcsípődött és így nagyon jó volt túros cibrének.

Szent György napján a szarvasmarhákat is kihajtották a legelőre. Ilyenkor sok dolga volt a patkolókovácsnak, P. Dénes bácsinak, aki bésütte az állatokat. A kovács minden szarvasmarha jobb combjára forró vassal reasütötte az MF

(Máréfalva) betűjelet s így az állat felismerhető volt, ha elkószált a csordától, vagy ha a vásárra hajtották. Az ökor- és tinócsorda úgy kiment Szent Györgykor a Cekend-tetőre, hogy csak Szent Mihálykor jöttek haza. Ezeket kiháló csordáknak nevezték. A pásztoroknak volt jó tágas kalibájuk, a feleség néha főtt ételt vitt nekik, és tavasztól őszig két-három kutya és az állatok társaságában éltek.

Hazajáró csorda volt a tehén-, disznó- és kecskecsorda. Ezeket az állatokat a pásztor minden nap reggel kihajtotta és estefelé haza, mivel a tehén, kecske tejelő állatok, és este-reggel fejni kellett. Pirkadtkor a tehénpásztor ökörszarv kürttel végigkürtölte a falun, vállán nyolcágú ostorral a falu végén megfordult, minden kapun kihajtották az állatokat, így a falu felső végéig összegyűlt a csorda. A kecs-

Készül a sajt. Fotó: Balázs Ödön

két a szegény ember tehenének tartották. Kecskét tartottak az öregemberek, magányos özvegyasszonyok. Az én nagyanyámnak is volt egy nagybecsű kecskéje, amelyhez mániásan ragaszkodott. Akárhogy ügyeltünk, lerágta a virágokat, a gyümölcsfák ágait, fejskor elrúgta a fazakat, de amíg nagyanyám élt, Jucinak (így becéztük) is élni kellett.

A kecskecsordának nagy szerepe volt a faluban. A gyermekeknek, de még a leányoknak is estefelé a kecskecsorda előtt haza kellett menni, mert hanem kikapunk, s a következő vasárnap nem volt ki-menőnk.

Mihálykó Ilona

A juhnyáj őrzői. Fotó: Csiki Csaba

